

De economie als anomalie

Om maar direct met de deur in huis te vallen: de economische wetenschap is zelf een anomalie. Tenminste, dat is het geval als een wetenschap geacht wordt te opereren volgens de sequentie inductie, deductie en empirische toetsing zonder tussenkomst van sociale en politieke belangen. De economische wetenschap kan onmogelijk aan dat beeld beantwoorden. Van een stringente empirische toetsing van economische theorieën is weinig terechtgekomen, met als gevolg dat wij economen het ongehinderd met elkaar oneens kunnen blijven. Daarbij komt dat ons economisch betoog zo retorisch is dat het, of we dat willen of niet, visies op de mens, de maatschappij en de wetenschap etaleert. De economische wetenschap blijft daarmee ideologisch. En dat is een anomalie.

Ook een anomalie is de nadruk op modellenbouw als een sine qua non voor de wetenschappelijkheid van een economische theorie. "Laat maar zien hoe het in een model past", krijgen aspirant-economen te horen wanneer ze met een idee aankomen. Deze moraal is uniek voor economen. In de meest wetenschappelijke wetenschap, de natuurkunde, wordt er slechts losjes mee omgesprongen. Voor natuurkundigen die met economen samenwerken (zoals in Santa Fe), is de economische passie voor modellen wonderbaarlijk. Ondertussen lijkt deze passie onder economen alleen maar groter te worden.

Een andere anomalie betreft de voorspellingswaarde van de economische wetenschap. Volgens de meeste 'outsiders' en sommige 'insiders' is de uiteindelijke wetenschappelijke toets voor de economie haar voorspellingskracht. Die houdt evenwel niet over. Vooral 'insiders', waaronder de collega's bij het CPB, weten maar al te goed dat economische voorspellingen met een flinke korrel zout moeten worden genomen. We kunnen natuurlijk wel een beetje voorspellen, maar onze voorspellingen hebben naar mijn weten nog niemand rijk gemaakt. Iedere econoom die pretendeert te kunnen voorspellen, kan afgemaakt worden met de Amerikaanse vraag "If you're so smart, why aren't you rich?" Wat kan de economische wetenschap dan nog pretenderen?

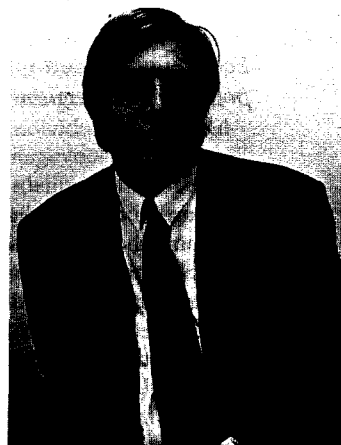
Een veelgehoorde klacht die uit de politieke en zakelijke wereld op ons afkomt is dat onze wetenschap niet relevant genoeg voor hen is. We zouden niet alleen falen met onze voorspellingen, maar ook op belangrijke economische vragen het antwoord schuldig blijven. De schrikbarende waarheid voor mensen uit de praktijk is dat serieuze economische wetenschap vooral zichzelf als onderwerp heeft. Om vooruit te komen in onze wereld stel je theoretische problemen aan de orde. Volgens de beste economiestudenten in de VS is wiskundige behendigheid erg belangrijk om succes te hebben als econoom, en kennis van de economie onbelangrijk¹.

Nu de verrassing: als we de neo-klassieke redenering tot haar logische conclusie doorzetten, is een van de onvermijdelijke uitkomsten de irrelevantie

van de economische wetenschap. Met andere woorden: de neo-klassieke economie eet zichzelf op. "Onzin", riep een neo-klassiek gehoor onlangs bij het aanhoren van deze ontknoping. De een na de ander kwam met voorbeelden van invloed van de economische wetenschap op de economische werkelijkheid. Daarmee groeven ze hun eigen graf. Want, zo was mijn repliek, als wij economen economische processen beïnvloeden, dan moeten wij in onze modellen vóórkomen. Dat doen we evenwel niet. "In rationele-verwachtingsmodellen wel", riep er nog een. Jammer genoeg weten in die modellen agenten al wat wij economen weten, dus ook daar hebben wij niks te vertellen. Het probleem is de neo-klassieke veronderstelling dat iedereen zo rationeel als de pest is. Rationele mensen hoeft je niets wijs te maken. Vooraanstaande academische economen hebben zich overigens geschikt naar deze logische conclusie. Iemand als Robert Lucas (Chicago) erkent dat hij met zijn economische theorieën een zakenman en een politicus niets te vertellen heeft. Hij doet "economics for economics' sake".

Vanuit dit oogpunt is het te begrijpen waarom we niet weten hoe economische kennis werkt. Raar maar waar: we weten niet wat de enorme investeringen in de economische wetenschap hebben opgeleverd. Deze onwetendheid zou in de zakelijke wereld al lang zijn afgestraft. Wij economen gaan doodleuk voort. Zelfs neo-klassieke economen die, met Gary Becker voorop, alles dat menselijk is – van kerkbezoek tot zelfmoord – verklaard hebben, zwijgen wanneer het om de liefde en om economen zelf gaat. Dat ze de liefde (maar niet het huwelijk) onberoerd hebben gelaten is mooi. Maar dat er, op een enkele schamele uitzondering na, geen neo-klassiek model is dat het wetenschappelijke gedrag van economen verklaart, betekent dat de economische wetenschap wetenschappelijk onverantwoord blijft.

Gek toch, vooral omdat de economische wetenschap zo belangrijk is. Want begrijp mij goed: door op deze anomalieën te wijzen, wil ik niet beweren dat de economische wetenschap niets voorstelt. Integendeel, de economie is van levensbelang en het systematisch nadenken erover dus ook. De opgesomde anomalieën duiden slechts aan dat de gangbare wetenschappelijke opvattingen onder economen niet kloppen. Dit is eerder een pleidooi om de economie als wetenschap serieus te nemen en te bedenken wat een goede wetenschap te bieden heeft.

A. Klamer

1. A. Klamer en D. Colander, *The making of an economist*, Westview, Boulder, 1989.